

ningarnas positiva bieffekter. De har i hög grad stimulerat den textkritiska traditionens framväxt, fortbestånd och utveckling. Källkritiken hade stått på ett lägre stadium idag, tycks han mena, om den inte stimulerats av sin "kriminella kusin" förfalskningskonsten.

Grafton har en tämligen optimistisk syn på möjligheterna att avslöja förfalskningar, åtminstone om de är gjorda långt efter den period de sägs härstamma från:

"Om det finns någon lag som håller för alla förfalskningar, så är det helt enkelt att varje förfalskare, hur skicklig han än är, sätter prägeln av sin egen tids liv, tankesätt och språk på det förgångna som han hoppas göra realistiskt och levande. Men hur än de detaljer han använder imponerar på hans samtida publik, kommer de att få bedrägeriet att framstå i tydlig relief när de iakttas av senare tiders läsare som kommer att känna igen förfalskarens tidsperiod som överlagats på den angivna tidsperioden för det förfalskade dokumentet. Ingenting blir så förlegat som en periods syn på en annan period."

Sven Ove Hansson

Antroposofisk uppbyggelse

Gemenskap, ett skeende. Andeveten-skapen och den nya Kristusuppenbarelsen (Förlag Mercur, 1990) är den andra svenska upplagan av en tyskspråkig bok som kanske bäst kan beskrivas som en uppbyggelsebok för antroposofier. Författaren **Anton Kimpfler** ger råd om hur man ska leva sitt liv, och den ger därmed också en god bild av antroposofins människosyn.

Den "Kristusuppenbarelse" som det talas om i titeln innebär inte att budskapet är kristet. Förkunnelsen skiljer sig i avgörande avseenden från flera av kristendomens grundprinciper - så t ex talas det om "gudar" i pluralis, och Kristusgestalten sammanförs med tros-element från andra religioner:

"Kristi verksamhet är så enastående som hela människovardandet. I en enda tillvaro i en fysisk kropp har han upplevt och genomlidit vad vi fullbordar samtliga inkarnationer igenom." (ss 62-63)

Det betonas starkt att människan kan och bör stå i förbindelse med andeväsenden av olika slag. "Högre väsen och avlidna människor kan träda in. De ger oss råd som tillika innebär ett inre stärkande." (s 20) Varje person sägs stå "i förbindelse med ett änglaväsen" som gör det möjligt att betrakta sig själv "utifrån det evigas synvinkel." (s 27)

Antroposofins människoideal är en *förändligad* människa. Målet är att vi ska "lösa oss ur materiens fjättrar" (s 63). När man lyckas med detta "växer den äkta friden fram" (s 71). Detta sägs också visa sig i förhållandet till medmänniskorna:

"Är vi spirituellt konsekventa, kan vi med desto större tolerans gå in på våra medmänniskor. Ju bestämdare vi är, desto större överseende kan vi ha med andra." (s 70)

En god antroposof ska därför inte vara en stridslysten debattör.

"I hetsiga diskussioner är spiritualiteten frånvarande. Vid för mycken klokskap blir den utslagen. Den kan delta om vi lyssnar bättre på varandra, det vill säga mer helhetsmässigt varseblir varandra. Lyssnandet visar sig vara ett väsentligt bidrag. Annars blir vi sönderrivna i ett upprört debatterande och sammankomsten resulterar i en tärande strapats i stället för att bli en väckande tilldragelse." (s 28)

Idealet om tolerans och om en lågmäld samtalston hör förvisso till det mest sympatiska hos antroposofin. Ett mindre sympatiskt drag, som också kommer tydligt fram i Kimpflers bok, är förhålligheten av lidande och smärta. Även detta hänger samman med idealet om en förändligad människa. Enligt antroposofin "visar sig i smärtan en väg till begränsning av det materiellas herravälde." Lidandet och smärtan "fostrar oss" och öppnar "andliga portar". Den som

undflyr smärtan "förhårdas i det yttre". (s 61) Därför fördöms användningen av smärtstillande medel.

"Genomgången lidande håller oss vakna gentemot det som vi själva är och också gentemot den andliga värld som ställer oss inför uppgiften att övervinna det. Men nuförtiden förträngs ofta lidandet genom att medvetet neddämpas av farmaceutiska medel. Den spirituella öppning som vill uppstå förstöres genom dessa. Det som vi borde förvärva som högre väsen går förlorat för oss." (s 30)

Antroposofin innefattar alltså en stark strävan bort från det materiella. Kimpfler beskriver dess framtidsmål på följande sätt:

"Antroposofin är anlagd som en långvarig process. Dess andevetenskapliga forskningsrön vill tjäna till att vi kan bära våra jordiska erfarenheters frukter in i framtiden. Det handlar om att vara med i byggandet av en ny jord. I allt detta måste det spirituellas verkan bestå provet.

Ett nytt belevande av världen genom människans andliga aktivitet kan träda till. Det som vi individuellt och gemensamt verkställer blir till en bild för ett blivande kosmos. I detta förblir vi inte barn till gudar, vi utvecklas till att bli gudars syskon." (s 71)

Sven Ove Hansson

Att slippa reinkarneras

Hester Mundis bok **101 sätt at undvika reinkarnation** (Bonniers 1990) är, som titeln låter antyda, en New Age-parodi.

Mundi hävdar inledningsvis att reinkarnation är ett "underbetyg i livets skola och ett tvång att göra om livet gång på gång, ända tills man får till det", och boken handlar om hur man "genom

upplysning får till det rätt redan första gången”.

Boken ger bl.a. upplysning om hur man ska genomföra så kallat positivt tänkande, enligt ”teorin om kreativ visualisering” som säger att ”vad du ser är vad du får”.

Exempel:

För att öka kontokortskrediten: Se för ditt inre hur du förstrött köper årgångsviner av olika sorter.

För att få befördran: se för ditt inre hur du sitter i ett hörnkontor med massor av fönster och smeker en lönecheck med massor av nollor.

En mera ambitiös metod för att förbättra sin skonomi presenteras också, en-minutsmeditation kring fokuseringsordet ”pengar”.

Mundi framhåller att ”alla New Age-filosofier har sina rötter i enheten och ärhängivna alternativen. Detta kan låta som en motsägelse, men det är plastglaset också och det är det ingen som ifrågasätter... Att vara öppen för alla slags alternativ; alternativ medicin, alternativ terapi, alternativ religion, alternerande datumparkering är nödvändigt för harmonin mellan kroppen, själen och anden och lika väsentligt för livet efter detta som själva öden.” Som exempel på alternativ nämner han bland annat ockult elektrolys, tibetansk tandkorrektion och personkemisk fiberdiet.

Några nya spådomskonster presenteras: sushimanti (spådom i rå fisk), pastamanti (spådom i italienska nudlar), capucinomanti (spådom i ångad kaffesump), etc.

Översättaren har för det mesta översatt fritt, dvs hittat på nya vitsar på svenska när de amerikanska inte gått att överföra. En och annan miss finns det dock. Så t.ex. står det (s 163):

”Alla har haft minst en utomkroppslig upplevelse: födelsen.”

Det är riktigt roligt på engelska (out-of-body-experience).

Sven Ove Hansson

Historiska gåtor

Jan Broberg är historielärare, och har skrivit flera böcker om historiska myter. Den senaste i raden är **Den heliga Graal och Zorro** (Carlssons 1990).

Boken inleds med en essä om kvarlevande dinosaurier. Åtminstone sedan 1900-talets början har författare och filmmakare fascinerats av tanken att det skulle kunna finnas kvar skräcködlor i någon undanskymd dal eller på någon avsides belägen ö. S k ”kryptozoologer” har organiserat expeditioner till de otillgängliga delarna av Kongo och Nya Guinea på jakt efter dinosaurier. ”Egendomligt nog har de ’forskare’ som själva påstår sig ha sett förhistoriska djur i full aktion vid de här tillfällena antingen glömt sina kameror eller misslyckats med att ta tydliga foton.”

Fantaster finns det gott om. Broberg berättar om en Tom Crotser som påstår att han på sina olika expeditioner har funnit Babels torn, Noaks ark, förbundsarken samt den sten som Kain slog ihjäl Abel med.

Större delen av boken handlar om historiska myter, såsom Jason och argonauterna, Graal-legenden, den sjunkna staden Ys, trollkarlen Merlin, elefanter hos Mayafolket, prästkungen Johannes, den flygande holländaren och Zorro. Författaren berättar om myternas bakgrund, och diskuterar om det kan finnas något verklighetsunderlag. Ett särskilt kapitel ägnas åt en kritisk granskning av von Däniken m fl som påstår att utomjordiska varelser har besökt jorden i historisk tid.

Boken är lättsam och underhållande, men skriven i en kritisk anda. Den är ett gott bevis för att avslöjandet av myter kan ha ett minst lika stort underhållningsvärde som myterna själva.

Sven Ove Hansson

Boknotiser

På Studentlitteratur ger **Idar Magne Holme** och **Bernt Krohn Solvang** ut boken *Forskningsmetodik*, som ger en introduktion till samhällsvetenskaplig metodik. Författarna framhåller att både kvantitativa och kvalitativa metoder behövs inom samhällsvetenskapen.

En vetenskapsfilosofisk klassiker, *Proofs and Refutations* av **Imre Lakatos**, ges ut på svenska av Thales. Det svenska namnet har blivit *Bevis och motbevis. Matematiska upptäckters logik*.

Trollerikonstens historia behandlas i *Trollare och andra underhållare* av **Christer Nilsson**, Skepträ förlag.

Charles Berlitz bok om Bermudatriangeln, *Dödens triangel*, kommer ut i en ny utgåva i år. Utgivare är bokförlaget Legend (alltså samma förlag som Folkvett kritiserat för dess oförmåga att ta avstånd från nazistisk historieförfalskning).

British Museum i London har haft en stor utställning om förfalskningar. I samband med detta har man gett ut en bok, *Fake? The Art of Deception*, under redaktion av **Mark Jones**. Förlaget är University of California Press.

Barns nära-dödenupplevelser beskrivs i *Närmare ljuset* (Natur och Kultur). Författare **Melvin Morse**, barnläkare i Seattle, USA. ”Genom att elektriskt stimulera ett litet område i högra hjärnhalvan har man [kunnat] framkalla praktiskt taget alla momenten i en nära-dödenupplevelse. Detta innebär att vår förmåga att få en NDU är inprogrammerad i våra gener...” Översättning Göran Grip.

Stuart Holroyd tycker att vissa ämnen behandlas med ”lätt överlägsen attityd” i vanliga uppslagsverk. Därför uppslagsboken ”Nya perspektiv”, med avdelningar som ”andlighet och esoteriskt tänkande” och ”det paranormala”. Korpen.